

ОТЪ СРЪДА ДО СРЪДА

Вазовъ като знаме на днешното време

Наистина, сега се освещава вече и родната къща на Иванъ Вазовъ...

Но — не е ли върно, че отъ година на година сякаш изгубваме чувството за онова значение на поета, което той има за цялния ни народъ? Отъ година на година името на най-големия между големите потъва все повече и повече въ прахъ, въ праха на неблагоприятното и неблагоприятното забвение.

Не може да бъде целта на тая бележка тукъ да изтъква значението на големия българинъ за нашата култура. Това е писано, това е казано, това е вече категорично доказано: българска литература безъ Иванъ Вазовъ нѣма!

И затова — годишнината на Вазова трѣбва споредъ насъ да се празнува съ не по-малка тържественостъ отъ годишнината на Ботйовъ. Защото ако великия революционеръ и поетъ умръ за отечеството, Вазовъ работи презъ цялния си животъ за културата на вече освободеното отечество. Ние не можемъ да твърдимъ, че Вазовъ щѣше да даде живота си за свободата, ако беше връстникъ на Ботйова. Но ние можемъ съ полжителностъ да твърдимъ, че културното дѣло на Вазова може смѣло да се мѣри съ дѣлото на Ботйова, че Вазовъ въ съзнанието на най-широкитъ народни слоеве упражнява същата магия, както и Ботйовъ. Нѣщо повече: ако почитате въ кой съвършено простъ селянинъ знае ли името на нѣкой български поетъ, ще ви отговори веднага: Иванъ Вазовъ!

Вазовъ проникна съ своето пламенно слово и въ най-кравитъ и въ най-непросвѣтени души. Вазовъ се знае изустъ отъ всички българи. Българитъ отъ всички краища на Българско знаятъ неговото слово и го декламиратъ, и го повтарятъ, и плачатъ и се радватъ на неговото творчество. И днесъ, когато епохата на Възраждането става източникъ за обновление на българския духъ, когато очитъ на нацията ни сж обзрнати къмъ тая свѣтла епоха на възмъжаване на българския духъ, не е ли повече отъ належаще Вазовъ именно да стане знаме на нашия обновителенъ походъ, не е ли именно сега време да направимъ отъ името на Вазовъ едно знаме на днешното време, да разгърнемъ безсмъртнитъ страници на Вазовото творчество, за да почерпимъ ония съкровища за побългаряването на българитъ, които тача щедро се сипятъ

отидоха. Въздухътъ изведнѣжъ станалъ по-редъкъ, не се лепѣше като калъ по гърлата на хората. Раздвижиха се, напуснаха скривалищата, а при поене на добиткѣ мжкѣтъ пакъ засвириха. Момитъ смѣниха сжсанитъ престилки съ нови, нарамиха медницитъ и тргнаха за вода. Дълго задържаниятъ смѣхъ се откъсна, полетѣ като изтървана отъ клетка кадѣнка, разлѣ се надъ дворища и градини и успокои селото.

Наближи Димитровденъ. Вратницитъ до късно не се затвориха. Нѣкой отъ стадага се завърнаха, овцетъ заблѣха изъ дворищата. Разнесе се и чистиятъ гласъ на овчаритъ. Само едно отъ кавказкилитъ стада не се завърна. Кошаритъ му бѣха между две турски села, та никой не смѣеше да мине презъ землищата имъ. Стадото бѣ на младия овчаръ Стоянъ. На нѣколко пѣти той се нахана да отиде при стадото си, но майка му не го остави. Тя вървѣше следъ него, като сѣнка, и му говорѣше:

— Орли ги яли! Защо ми е го-

СТИХОТВОРЕНИЯ

Пролѣтни пѣсни

1. Полетата отново зеленѣятъ, надъ угаритѣ кротѣкъ димъ дими, отъ всѣки храстъ и клонче птиче пѣе и свѣтлината като дѣждъ рѣми.

По кѣрища, по друми, низъ горитѣ отново млада, топла кръвъ тече. И вече веселиятъ зовъ на днитѣ съ неутолима жажда ме влѣче

къмъ оня миръ в'днѣхъ яснитѣ простори, отгдето нѣщо иде и шуми, кждето се допиратъ и говорятъ небето и земята тамъ сами.

Шуми и бие новъ животъ въ сърдцата, земята въ златна люлка се люлѣи, вземи, води ме, вѣтре, ти нататѣкъ, крила зелени надъ свѣта развѣи.

Днесъ всичко трѣпне въ розова премѣна и надъ пробуденитѣ ни села звучи и пѣе цѣлата вселенна и слънцето звучи като пчела.

И азъ потъвамъ, падамъ и слѣпѣятъ очитѣ ми всрѣдъ тая свѣтлина. И чувамъ моето сърдце да пѣе съсъ радостта на цѣлата земя.

2. Надъ тоя свѣтъ днесъ слънцето е спрѣло — небе и слънце, слънце и небе, а дървесата като булки въ бѣло порѣсватъ по земята цвѣтове.

Днесъ хиляди лжчи отново сгрѣватъ измръзналитѣ жили на прѣстѣта. И въ моитѣ очи и кръвъ изгрѣва и съ нова сила бие пролѣтѣта.

И азъ се виждамъ малѣкъ всрѣдъ полето, като стрѣкче поникнало сега, а моя образъ свѣти отъ небето въвъ слънцето съ най-чиста свѣтлина.

И както слънцето върви и пѣе, тѣй азъ лея надъ нашата земя и виждамъ какъ възторгѣтъ зелѣнѣе въ шумящитѣ, копирени поля.

Азъ чувамъ гласове, които пѣятъ, тѣй както съмъ ги слушалъ и преди и виждамъ кротки селяни да сѣятъ надъ чернитѣ разгнати бразди.

Животъ, цвѣти! Ти, миль вѣтрецъ, люлѣи ме. Сѣячо, хвърляй златнитѣ зърна! И нека да потънемъ тукъ облѣни отъ мощната небесна свѣтлина.

3. Разгъвайте се слънчеви вълни, носи ме, моя пѣсенъ, въ равнинитѣ да изживѣя хубавитѣ дни, огромни, сочни, като медни пити.

Да видя самъ подъ топлитѣ лжчи какъ младата тревица се вълнува. Да легна и съ отворени очи да спя и дълго, дълго да сънувамъ.

отъ всѣка страница на неговитъ книги. Защото великани-тѣ на Възраждането ни достигнаха до насъ така живи само благодарение на перото на Вазова — тия великани, отъ чийто примѣръ ние сега черпимъ нови сили въ трудния нѣтъ, който нашата тежка ория ни е начертала.

Николай Фолъ

Азъ дойдохъ тука моренъ и убитъ земята като майка да цѣлуна, да падна ничкомъ предъ светия ликъ на родната земя, като предъ куна.

И нека дълго въ оня свѣтълъ часъ за своята тежка мжка ми разказва единъ далеченъ, тихъ, чсвѣшки гласъ, довѣянъ изъ разцвѣналитѣ пазви.

Ще слушамъ тѣй до късна тъмнина. И знамъ, че моята душа разбита, като следъ майски дѣждъ зеленина, ще блѣсне бодро, чиста и омита.

4. Надъ топлата земя сега поникнало едно цвѣтче ми праща миль привѣтъ, като възторгъ, като надежда бликнала въ зеницитѣ на моя детски гледъ.

А слънцето презъ храститѣ надникнало съсъ пѣленъ кошъ пилѣе цвѣтъ до цвѣтъ. Звучи, разцѣфъ се и пѣй политнала земята като птичка еъ тоя свѣтъ.

Звучи отвредъ. Каточели годинитѣ отлитатъ съ леки, огнени крила и надъ полето вѣятъ само синитѣ, огромнитѣ небесни вѣтрила.

Изчезва всичко. Чувамъ само вѣтъра — движение и пукотъ на листа. Движение и пукотъ надъ земята ни, която грѣе въ слънце и цвѣтъ.

Орачо черъ, запѣи сега! Двамината да викнемъ, да запѣемъ съ бодъръ гласъ. Вѣви и знай, че иде младъ презъ нивата живота съ бързи стѣпки подиръ насъ.

5. За васъ треви, цвѣтя, за тебъ, безбръжностъ, дошелъ съмъ тукъ безъ пѣтъ и безъ следа, да потопя душата си въвъ нѣжностъ, каквато не намѣрихъ въвъ града.

Сърдцето ми не издържа. Азъ спирамъ. Въвъ моитѣ очи блестятъ сълзи. И чувамъ какъ подъ храститѣ извира като вода животътъ и пѣлзи.

Тукъ сякашъ хубавица е вървѣла съсъ златенъ погледъ, съ пѣсенъ на уста, каквато никога не е звучала, не се е пѣла нивга по свѣта.

Така опитъ, азъ искамъ да потѣча, да падна съсъ затворени очи, доволенъ, че усѣнихъ въ менъ бездѣнна любовъ и земна радостъ да звучи.

И нека шумно, съ пукотъ да приижда тукъ новиятъ животъ, съсъ грѣмъ и звѣнъ. Сърдцето ми спокойно и безгрижно ще спи въ земята своя вѣченъ сънъ.

Години, вѣкове надъ менъ ще тичатъ, ще дойдатъ дни по-нови, по-добри. Пакъ слънцето земята ще обикчава и своя ходъ победенъ ще върви.

Димитъръ Гундовъ

Адресътъ на вестника остава непромѣненъ: Книгоиздателство „Азбука“ Акц. Д-во (за „Литературенъ ЧАСЪ“), ул. „Бачо Киро“ № 2, София. Молимъ всички наши абонати и читатели, както и редакциитѣ и издателствата да ни изпращатъ своята кореспонденция и своитѣ публикации на този адресъ.

Знаете ли?

Отъ какво е умрълъ Буда? — И преди да основе своята школа, и следъ като е станалъ всепризнатъ духовенъ и религиозенъ водачъ, Буда се е ползувалъ съ името на много примѣренъ и скромнъ човѣкъ. Той е билъ сжщински аскетъ и е поддържалъ живота си съ много проста храна. Все пакъ смъртта му опровергава това твърдение: Буда е умрълъ отъ отравяне, предизвикано отъ развалена сланина.

Какво е баръ? — Оригиналнитъ, истинскитъ, значи английскитъ баръ е малко и просто кафене-пивница, кждето нѣма никакви столове. Посетителитъ, повечето простичка хора отъ долнитѣ класи, пиятъ на кракъ. Американскитъ баръ, напротивъ, е елегантенъ и въ него се предлагатъ на една претенциозна публика сжкни и сложни напитки, приготвявани често предъ самия клиентъ (напримѣръ разнитѣ видове коктейли).

Какво значи думата баръ на други езици? — На персийски баръ значи земя. Тази дума се прибавя къмъ много географски названия. Напримѣръ: Занзибаръ — земята Занзия, Малабаръ и т. н. — На сирийски езикъ пѣкъ думата баръ значи синъ и се прибавя къмъ хорскитѣ имена. Напримѣръ: Баркефа, Барйезу, Баркокогба и пр.

Кжде е градътъ Баръ и съ какво е забележителенъ? — Баръ е черногорски приморски градъ, забележителенъ по това, че презъ срѣднитѣ вѣкове е билъ самостоятеленъ градъ съ свой князь и е съхлѣлъ свои собствени пари.

Какъ е избѣгалъ Казанова отъ затвора? — Заради многобройнитѣ си любовни авантюри славиятъ италиански любовникъ единъ денъ се нахвърлил въ затвора. Държали сжго въ Венеция въ така наречената оловна тъмница. Покривѣтъ на този затворъ, намиращъ се на горния етажъ на двореца на дождоветъ, билъ отъ оловни плочи. Отъ една стара брава, намѣрена въ затвора, Казанова изработилъ ножъ, съ който изрѣзалъ оловнитѣ плочи и излѣзълъ презъ тавана. Той миналъ спокойно презъ разнитѣ апартаменти на двореца, а пѣтната врата му била отворена отъ самия вратаръ.

УЧИТЕЛИТЪ И УЧИТЕЛКИТЪ, абонати на в. „Литературенъ ЧАСЪ“, които, поради приключването на учебната година, ще промѣнятъ адреса, на който сж получавали досега вестника, се умоляватъ да съобщатъ незабавно на администрацията новия си адресъ, за да имъ се праща тамъ „Литературенъ ЧАСЪ“.

лѣмо стадо, когато тебе ще загубя? Той се усмихваше и отговаряше на майка си:

— Ехъ, мамо, да знаешъ, колко ми е мжно за Бѣлушка! Бѣлушка бѣ най-любимата му овца.

На върхъ Димитровденъ майка му извади отъ раклата нови дрехи, аленъ поясъ и барезана риза. Стоянъ се облѣче като за сватба. Майка му не сваляше очи отъ него, приближи го, даде му варакосана китка и му продума:

— Иди на гости у чичови си, мини по долния пѣтъ, край Бадемкини мини, та да те види хубава Бадемка!

— Ихъ пѣкъ ти, мамо! Тая Бадемка никакъ не излиза отъ ума ти!

— Хубава и работна е, синко! Пѣкъ и време ти е вече. Двадесетъ години лежатъ на плещитѣ ти, до кога ще ходишъ ергенъ?

Стоянъ се усмихна на майка си и трѣгна като засвири съ уста.

— Вземи си кавала, направете хоро, днесъ е Димитровденъ! —

извика майка му следъ него.

Денътъ прехвърли, но хорото не стана. На хорището се събраха нѣколко момичета, изсмѣха се плахо, но не посмѣха да заиграятъ.

Стоянъ се прибра въ къщи. Тежко му бѣ. Мина край Бадемкини, но не я видѣ. Гледаше широкия дворъ и нѣщо все му звучеше въ ушитѣ, струваше му се, че чува блѣнето на Бѣлушка. Домжнѣ му за стадото. Видѣ се срѣдъ овцетѣ си и махна съ ржка.

— Каквото и да ми се случи, ще отида при стадото!

Нарамикривакъ, извика на кучето. Майка му го настигна срѣдъ двора.

— Стояне, ти си лудъ! Нѣма да те пусна! Турцитѣ те мразятъ и ще те погубятъ!

— Мамо, ще отида, па да става каквото ще! Тѣй съ новитѣ дрехи ще ида. Искамъ Бѣлушка да ме види премѣненъ.

Плачѣтъ на майката му не можа да го спре — отиде при стадото си. Овцетъ лежеха въ кошарата. Стариатъ му баща обикаляше наоколо, разговаряше съ кучетата. Стоянъ

застана задъ баща си, кучетата заскитѣха отъ радостъ, хвърлиха се отгоре му да го лижатъ. Една овца заблѣя.

— Бѣлушке!

Овцата дойде при Стоянъ. Той я прегърна и толкова му домжнѣ, че сълзи бликнаха отъ очитѣ му. Извика на овцетѣ и трѣгна. Бѣлушка поведе стадото следъ него. Още не бѣха излѣзли на равния пѣтъ и кучетата се разляха. Къмъ стадото препускаха на коне нѣколко души турци.

— Стояне, бѣгай, турцитѣ идатъ!

— извика следъ него баща му.

Стоянъ стисна здраво дрѣновия си кривакъ и зачака.

Турцитѣ заобиколиха стадото, помжчиха се да го подкаратъ. Стоянъ се разсърди, извика имъ и се приготви за борба. Дигна кривака и преди да го стовари по главата на най-близкия конъ, той се залюлъ и падна по очитѣ си. Куршумъ прониза гърдитѣ му. Баща му дойде при него и заплака.

— Стояне, синко, лошо ли те

удариха тия проклетници! Зашо

дойде бе, синко?!

Турцитѣ забреха стадото. Кучетата клекнаха до единъ трѣнъ и завиха. Бѣлушка бѣ се скрива между две къпини и тжно блѣеше.

Бащата се завърна въ село, впрегна колата и съ нѣколко юначни мжже прибра трупа на сина си. На ранина се разнесе писѣтъ надъ селото. Плачеше Стояновата майка. Гласътъ ѝ треперѣше изъ хладния въздухъ, проникваше въ сѣнищата на хората и ги събуждаше. Тя ходѣше като замаяна и нареждаше:

— Стояне, чедо майчино, защо не ме послуша?! Затова ли те майка съ нови дрехи премѣни? На кого остави Бадемка? Стани, синко, нали си за сватба премѣненъ! Стани и край Бадемкини мини!... Проклети изядници! Черна земя да ги изяде! Бѣлушке, Бѣлушке, бѣла овчице, кажи му да стане. Продумаи му, той тебе ще послуша!...

И гласътъ ѝ пресекна...

К. Н. Петкановъ